371
П-863

ПСІХІЧНАЕ РАЗВІЦЦЁ ДЗЯЦЕЙ

кніга
пра псіхалогію
выхавання

ПСІХІЧНАЕ РАЗВІЦЦЁ ДЗЯЦЕЙ

КНІГА
ПРА ПСІХАЛОГІЮ
ВЫХАВАННЯ

ХРЭСТАМАТЫЯ

Складальнікі: Я. Л. Каламінскі, Л. А. Панько

1555972

Беларускі дзяржаўны
педагагічны універсітэт
БІБЛІЯТЭКА

МІНСК "НАРОДНАЯ АСВЕТА" 1994

ББК 74.10 я7
П 86
УДК 373.2.015.3 (082.2)

Пераклау рукапіс на беларускую мову Б. В. Стральцоу

П 86 Псіхічнае развіццё дзяцей: Кн. пра псіхалогію выхавання: Хрэстаматыя / Склад. Я. Л. Каламінскі, Л. А. Панько. — Мн.: Нар. асвета, 1994. — 207 с., [ ] л.
ISBN 5-341-00785-9.

Уключаны работы вядомых дарэвалюцыйных, рускіх і замежных даследнікаў па пытаннях дзіцячай і педагагічнай псіхалогіі, развіцця асобы у дашкольным узросце. Вялікае месца адведзена работам, якія прысвечаны вядучай дзейнасці дашкольніка — гульні.

Адрасуецца настаунікам, выхавальнікам, бацькам.

П $\frac{4305000000—009}{М 303(03)—94}$ 190—94 ББК 74.10я7

Вучэбнае выданне

ПСІХІЧНАЕ РАЗВІЦЦЕ ДЗЯЦЕЙ

Кніга пра псіхалогію выхавання

Хрэстаматыя

Складальнікі КАЛАМІНСКІ Якау Львовіч, ПАНЬКО Лізавета Аляксандрауна

Загадчык рэдакцыі *М. А. Нікітка.* Рэдактар *А. М. Парахневіч.* Мастацкі рэдактар *А. І. Раманцоу.* Тэхнічны рэдактар *М. Р. Каліберава.* Карэктары *І. С. Яромчык, Р. С. Ахрэмчык*

Здадзена ў набор 26.03.93. Падпісана у друк 12.01.94. Фармат 84х108 1/32. Папера газетная. Гарнітура літаратурная. Афсетны друк. Умоун. друк. арк. 11,34. Умоўн. фарба-адбіт. 11,76. Ул.-выд. арк. 14,5. Тыраж 13000 экз. Заказ 516.

Выдавецтва "Народная асвета" Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Ліцэнзія ЛВ № 4. 220600, Мінск, праспект Машэрава, 11.

Друкарня "Перамога". 222310, Маладзечна, Таулая, 11.

© Складанне. Я. Л. Каламінскі, Л. А. Панько, 1994
© Пераклад. Б. В. Стральцоў, 1994

ISBN 5-341-00785-9

АД СКЛАДАЛЬНІКАУ

Імкненне да прауды, якое стала адной з характэрных рымет нашага часу, выяуляе сябе і у вострым чытацкім тарэсе да літаратуры факта — мемуарау, дзённікау і шых дакументальных творау. Для тых, хто цікавіцца сіхалогіяй выхавання, такой літаратурай з'яуляюцца творы учоных, працамі якіх жывіцца сучасная навука пра зяцінства. На аснове гэтых даследаванняу ствараюцца падучнікі, вучэбныя дапаможнікі, метадычная літаратура, адуль чытач у сістэматызаваным выглядзе атрымлівае адпаедную навуковую інфармацыю. Калі ж узнікае неабходасць пазнаёміцца з канцэпцыямі, метадамі, меркаваннямі з пасрэдніка, толькі карыстанне аутарскімі тэкстамі, якія хоуваюць індывідуальнасць асобы даследчыка, дазваляе азнаць яго думкі менавіта у той форме, у якой ён сам іх казау. Гэту магчымасць дае чытачам зборнік арыгіналау, стэмна падабраных складальнікамі, якія імкнуліся да таго, б у выбраных фрагментах псіхалагічнай прозы захавалася альнасць навуковага пазнання, без якой кожная размова конт псіхікі дзіцяці ператвараецца альбо у збор сумных цэптау, альбо у нудлівыя і таму бескарысныя павучанні. У ной кнізе немагчыма зафіксаваць усю гісторыю і рэаліі раблемы, тым не менш мы імкнуліся ахапіць асноуныя монты. У першую частку кнігі уключаны шэраг работ, якія оуна можна аднесці да гістарычнага цыкла. Умоуна таму, го і у гістарычных тэкстах ёсць нямала жывога актуальнаматэрыялу. Хіба устарэла, напрыклад, поунае мудрасці і эзіі, празорлівай глыбіні і патрыятычнага пафасу "Роднае ова" К. Д. Ушынскага? Хіба не уключаецца яно сёння у стрыя дыскусіі аб значэнні роднай мовы у жыцці народа?

А доказныя, заснаваныя на псіхалагічнай назіральнасці ркаванні вялікага педагога наконт магчымасці і мэтазгодсці вывучэння замежных моу у раннім узросце, яго думка а тое, "што зусім не усё роуна для духоунага развіцця цяці, на якой мове яно гаворыць у дзяцінстве" маглі б, аецца, прагучаць сёння на пасяджэннях Вярхоуных Саве- дзяржау, дзе абмяркоуваюцца лёсы родных моу. Не вычана, што чытач адкладзе гэту кнігу у бок і скіруецца на

ЗМЕСТ

Ад складальнікау 3

І. ГІСТАРЫЧНЫЯ І МЕТАДАЛАГІЧНЫЯ ПРАБЛЕМЫ ДЗІЦЯЧАЙ ПСІХАЛОГІІ

Рубінштэйн С. Л. Псіхалагічная навука і справа выхавання 5
Ушынскі К. Д. Чалавек як прадмет выхавання 16
Ушынскі К. Д. Роднае слова 23
Сечанау І. М. Элементы мыслення 26
Пляханау Г. В. Пісьмы без адраса 35
Грос К. Душэунае жыццё дзяцей 41
Выгоцкі Л. С. Навучанне і развіццё у дашкольным узросце 45
Запарожац А. У. Умовы і рухаючыя прычыны псіхічнага развіцця дзіцяці 54
Валон А. Фактары псіхічнага развіцця дзіцяці 59
Рэне Зазо. Псіхічнае развіццё дзіцяці і ўплыу асяроддзя 65
Лісіна М. І. Аб механізмах змянення вядучай дзейнасці у дзяцей у першыя сем гадоу жыцця 79
Лейцес Н. С. Да праблемы сензітыуных перыядау псіхічнага развіцця чалавека 85
Лісіна М. І., Эльконін Д. Б. Шляхі вывучэння дынамікі псіхічнага развіцця дзяцей 90
Крытэрыі стадый разумовага развіцця 92

ІІ. ПСІХАЛОГІЯ РАЗВІЦЦЯ ПАЗНАННЯ, ДЗЕЙНАСЦІ І АСОБЫ ДЗІЦЯЦІ

Швачкін М. Х. Эксперыментальнае вывучэнне ранніх абагульненняу дзіцяці 106
Лурыя А. Р. Разумовае развіццё блізнят 109
Венгер Л. А. Педагогіка успрымання і канцэпцыя фарміравання перцэптыуных дзеянняу 119
Бодалеу А. А. Узроставыя і індывідуальныя асаблівасці успрымання чалавека чалавекам 124
Паддзякау М. М., Парамонава Л. В. Некаторыя новыя праблемы разумовага выхавання 133
Мацюшкін А. М. Канцэпцыя творчай адоранасці 140
Цяплоу Б. М. Да пытання аб развіцці музыкальных здольнасцей 145
Мухіна В. С. Выразныя сродкі дзіцячага малюнка 149
Выгоцкі Л. С. Гульня і яе роля у псіхічным развіцці дзіцяці 157
Лявонцьеу А. М. Псіхалагічныя асновы дашкольнай гульні 165
Эльконін Д. Б. Псіхалогія гульні 178
Бажовіч Л. І. Этапы фарміравання асобы у антагенезе 186
Давыдау В. В. Развіццё асобы у дзіцячым узросце 195
Якабсон П. М. Фарміраванне эмоцый у дзяцей 198
Запарожац А. У. Развіццё эмацыянальнай рэгуляцыі дзеянняў у дзіцяці 204
Ананьеу Б. Г. Развіццё волі і характару у працэсе дашкольнага выхавання 205
Слоунік псіхалагічных тэрмінау 212